

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

7. veljače 1991.(*)

„Socijalna sigurnost – Uredba (EEZ) br. 1408/71 – Mirovinska prava stečena u državi članici prije njezina pristupanja Zajednicama”

U predmetu C-227/89,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Sozialgericht Stuttgart (Socijalni sud u Stuttgatu, Njemačka), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Ludwiga Rönfeldta, sa stalnom adresom u Stuttgartu,

i

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, Berlin,

o tumačenju Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavljje 5., svezak 5., str. 7.),

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: G. F. Mancini, predsjednik vijeća, T. F. O'Higgins, M. Díez de Velasco, C. N. Kakouris i F. A. Schockweiler, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Darmon,

tajnik: V. Di Bucci, administrator,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za L. Rönfeldta, tužitelja u glavnom postupku, A. Klinger, *Rechtsanwalt*, Stuttgart,
- za Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, tuženika u glavnom postupku, T. Herrmann, *Leitender Verwaltungsdirektor*, u svojstvu agenta,
- za Vijeće Europskih zajednica, M. Arpio, administratorica pravne službe, u svojstvu agenta,
- za Komisiju Europskih zajednica, K. Banks, članica pravne službe, uz asistenciju B. Schultea, iz Max-Planck-Instituta für ausländisches und internationales Sozialrecht, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Bundesversicherungsanstalta (Savezni ured za osiguranje), koji zastupa Holger Möbius, *Verwaltungsoberrat*, u svojstvu agenta, Vijeća, koje zastupaju R. Frohn, član pravne službe, i M. Arpio, te Komisije, koju zastupa B. Schulte, na raspravi održanoj 25. listopada 1990.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. prosinca 1990.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 9. veljače 1989., koje je Sud zaprimio 18. srpnja 1989., Sozialgericht Stuttgart (Socijalni sud u Stuttgартu, Njemačka) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u prethodno pitanje o tumačenju određenih odredaba Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavljje 5., svežak 5., str. 7.) te članka 48. stavka 2. i članka 51. Ugovora o EEZ-u.
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru spora između L. Rönsfeldta i Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (Savezni osiguravajući zavod za zaposlenike) u vezi s izračunom njegove starosne imovine.
- 3 L. Rönsfeldt, njemački državljanin koji boravi u Saveznoj Republici Njemačkoj, plaćao je doprinose u okviru njemačkog sustava starosnog mirovinskog osiguranja od 1941. do 1957. Nakon toga radio je u Danskoj do 1971. te je tijekom tog razdoblja plaćao doprinose u okviru danskog sustava socijalne sigurnosti. Od tada radi u Njemačkoj i tamo podliježe obveznom osiguranju.
- 4 Iz spisa proizlazi da dob za umirovljenje nije ista u Danskoj i Njemačkoj. U Danskoj je dob za umirovljenje 67 godina, dok je u Njemačkoj 65 godina uz mogućnost prijevremenog umirovljenja u dobi od 63 godine. Naime, člankom 25. Angestelltenversicherungsgesetza (Zakon o osiguranju radnika) propisano je:

,,1. Starosna imovina dodjeljuje se na zahtjev osigurane osobe koja je navršila šezdeset i treću godinu života [...] pod uvjetom da je navršen mirovinski staž utvrđen u stavku 7. prvoj rečenici.

[...]

7. [...] mirovinski je staž navršen nakon isteka razdoblja od 35 godina osiguranja koje se sastoji od najmanje 180 kalendarskih mjeseci [...]"

- 5 Kad se približio 63. godini života, L. Rönfeldt poduzeo je korake za ostvarenje prijevremenog umirovljenja koje je dopušteno njemačkim zakonodavstvom. Međutim, to nije mogao učiniti jer se prema mišljenju Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (Savezni osiguravajući zavod za zaposlenike) doprinosi plaćeni u Danskoj ne mogu uzeti u obzir pri izračunu mirovinskih prava u Njemačkoj dok podnositelj zahtjeva ne navrši opću zakonsku dobnu granicu u skladu s danskim pravom, odnosno 67 godina života.
- 6 L. Rönfeldt je podnio tužbu za poništenje odluke pred Sozialgericht Stuttgart (Socijalni sud u Stuttgарту) tvrdeći da su se, neovisno o dobi za umirovljenje koja je utvrđena danskim zakonodavstvom, razdoblja doprinosa navršena u Danskoj morala uzeti u obzir pri izračunu njemačke mirovine. U potporu toj argumentaciji pozvao se na Konvenciju o socijalnoj sigurnosti koju su Savezna Republika Njemačka i Kraljevina Nizozemska sklopile 14. kolovoza 1953. i kojom je predviđeno da razdoblja osiguranja navršena u Danskoj treba uzeti u obzir ne samo u pogledu navršavanja mirovinskog staža, već i pri izračunu njemačke starosne mirovine.
- 7 Tužena je ustanova sa svoje strane smatrala da se razdoblja osiguranja navršena u Danskoj mogu uzeti u obzir samo u svrhu utvrđivanja mirovinskog staža i uvjeta mirovinskog prava. Nadalje je navela da se tužitelj ne može pozvati na njemačko-dansku konvenciju jer su propisima Zajednice o socijalnoj sigurnosti zamijenjene konvencije sklopljene među državama članicama.
- 8 U svojem zahtjevu za prethodnu odluku Sozialgericht (Socijalni sud), prvo izražava sumnje u valjanost, u skladu s pravom Zajednice, odredaba koje su donijele države članice i kojima se utvrđuju različite dobne granice za početak ostvarivanja prava na davanja za slučaj starosti.
- 9 Zbog tih je sumnji nacionalni sud odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Je li Uredba (EEZ) br. 1408/71 u vezi s člankom 25. Angestelltenversicherungsgesetza (Zakon o osiguranju radnika) spojiva s člankom 48. stavkom 2. i člankom 51. Ugovora o EEZ-u?”
- 10 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se navode samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.
- 11 Na početku valja podsjetiti da u skladu s člankom 177. Ugovora o EEZ-u nije na Sudu da odlučuje o spojivosti odredaba nacionalnog prava s Ugovorom. Sud je, s druge strane, nadležan pružiti nacionalnom суду sve elemente koji se odnose na tumačenje prava Zajednice i koji mu omogućuju da doneše odluku o spojivosti u predmetu koji se pred njim vodi.
- 12 Kad je riječ o sumnjama koje je Sozialgericht (Socijalni sud) izrazio u pogledu spojivosti s pravom Zajednice nacionalnih odredaba kojima se uspostavljaju različite dobne granice za umirovljenje, valja napomenuti da se prema ustaljenoj sudske praksi (vidjeti osobito presudu od 5. srpnja 1988., Borowitz, 21/87, Zb., str. 3715., t. 23.) Uredbom br. 1408/71 ne uspostavlja zajednički sustav socijalne sigurnosti, već

omogućuje postojanje različitih nacionalnih sustava. Kao što je Sud isto tako u više navrata utvrdio (vidjeti osobito presudu od 15. siječnja 1986., Pinna, 41/84, Zb., str. 1., t. 20.), člankom 51. dopušteno je postojanje razlike među sustavima socijalne sigurnosti država članica i posljedično, onih u pravima osoba koje ondje rade. Iz navedenoga proizlazi da članak 51. Ugovora ne utječe na materijalne i postupovne razlike među sustavima socijalne sigurnosti pojedinačnih država članica.

- 13 Kad je riječ o uključivanju razdoblja osiguranja koja su radnici navršili u drugim državama članicama, točno je da u skladu s člancima 16. i 17. Konvencije o socijalnoj sigurnosti koju su Savezna Republika Njemačka i Kraljevina Nizozemska sklopile 14. kolovoza 1953. Nijemci koji su boravili u Danskoj i navršili razdoblja osiguranja u Saveznoj Republici Njemačkoj imaju pravo da im se pri izračunu njemačke starosne imovine uzme u obzir boravak u Danskoj u trajanju do najviše 15 godina.
- 14 Međutim, iz članka 6. Uredbe br. 1408/71 proizlazi da, podložno izuzećima u skladu s člancima 7., 8. i člankom 46. stavkom 4., uredba, s obzirom na osobe i slučajevе koje obuhvaća, zamjenjuje odredbe svake konvencije o socijalnoj sigurnosti koja povezuje dvije ili više država članica. Budući da odredbe njemačko-danske konvencije nisu uključene u ta izričita izuzeća, ne mogu se više primjenjivati na davanja nakon stupanja na snagu Uredbe br. 1408/71 u Danskoj. Te odredbe njemačko-danske konvencije stoga su s učinkom od 1. travnja 1973. zamijenjene pravilima prava Zajednice sadržanima u uredbi.
- 15 Stoga valja ispitati zahtijeva li se i kako pravom Zajednice da se u obzir uzmu razdoblja osiguranja navršena u Danskoj i doprinosi plaćeni tamo prije stupanja na snagu Uredbe br. 1407/71 u toj zemlji nakon njezina pristupanja Zajednicama u svrhu dodjele starosne imovine u nekoj drugoj državi članici.
- 16 U tom pogledu valja na početku podsjetiti da u skladu s člankom 94. stavkom 2. Uredbe br. 1408/71 „[s]va razdoblja osiguranja i, ovisno o slučaju, sva razdoblja zaposlenja ili boravišta navršena prema zakonodavstvu države članice prije dana stupanja na snagu ove Uredbe uzimaju se u obzir za određivanje prava na davanja prema ovoj Uredbi“. Iz navedenoga proizlazi da u slučaju kao što je onaj u glavnom postupku valja, u svrhu utvrđivanja mirovinskih prava u Njemačkoj, uzeti u obzir i razdoblja osiguranja navršena u skladu s danskim zakonodavstvom prije datuma stupanja na snagu uredbe u Danskoj.
- 17 Nadalje valja podsjetiti da se člankom 45. Uredbe br. 1408/71 zahtijeva da nadležna ustanova države članice čije zakonodavstvo uvjetuje stjecanje, zadržavanje ili ponovno uspostavljanje prava na davanja navršavanjem razdoblja osiguranja, uzme u obzir razdoblja osiguranja navršena prema zakonodavstvu bilo koje države članice kao da su navršena prema zakonodavstvu koje primjenjuje.
- 18 Međutim, valja dodati da je, kad je riječ o izračunu iznosa mirovine, člankom 46. uredbe propisano da svaka nadležna ustanova, u skladu sa zakonodavstvom koje primjenjuje, utvrđuje iznos davanja za ukupno trajanje razdoblja osiguranja koja se uzimaju u obzir prema tom zakonodavstvu.
- 19 Slijedom toga, gore navedenom Uredbom br. 1408/71 ne propisuje se da se razdoblja doprinosa navršena u jednoj državi članici ili više njih dodaju, u svrhu povećanja iznosa

mirovine, razdobljima doprinosa navršenima u državi članici u kojoj se traži mirovina. Stoga se razdoblja osiguranja navršena u različitim državama članicama zbrajaju samo u svrhu stjecanja mirovinskog prava.

- 20 Iz navedenoga proizlazi da se, za razliku od dogovora u skladu s njemačko-danskom konvencijom, razdoblja osiguranja navršena u Danskoj ne mogu u skladu s Uredbom br. 1408/71 uzeti u obzir pri izračunu iznosa mirovine; taj se iznos utvrđuje proporcionalno u skladu s razdobljima navršenima prema njemačkom zakonodavstvu. U tim okolnostima valja prihvatići da će tužitelj izgubiti povlastice socijalne sigurnosti koje su mu prethodno bile dodijeljene bilateralnom konvencijom između predmetnih dviju država.
- 21 S tog stajališta, pitanje koje je uputio Sozialgericht Stuttgart (Socijalni sud u Stuttgatu) valja tumačiti u smislu kao da se želi utvrditi je li s člankom 48. stavkom 2. i člankom 51. Ugovora spojivo da dotični radnici izgube povlastice socijalne sigurnosti jer su se konvencije među državama članicama prestale primjenjivati zbog stupanja na snagu Uredbe br. 1408/71.
- 22 Valja podsjetiti da je u presudi od 7. lipnja 1973., Walder, t. 6. i 7. (32/72, Zb., str. 599.), u pogledu tumačenju članaka 6. i 7. Uredbe br. 1408/71 Sud presudio da iz tih članaka proizlazi da je zamjena odredaba konvencija o socijalnoj sigurnosti među državama članicama tom uredbom obvezna te da nisu dopuštena izuzeća, osim u slučajevima koji su izričito navedeni u uredbi.
- 23 Međutim, valja utvrditi je li takva zamjena, kad se njome radnici u pogledu određenih prava stavljuju u nepovoljniji položaj nego u prijašnjem sustavu, spojiva s načelom slobodnog kretanja radnika u skladu s člancima od 48. do 51. Ugovora.
- 24 Valja napomenuti da odredbe Uredbe br. 1408/71, koja je donesena u skladu s člankom 51. Ugovora, treba tumačiti s obzirom na cilj tog članka, a to je doprinos uspostavi najveće moguće slobode kretanja radnika migranata, što je načelo koje čini jedan od temelja Zajednice.
- 25 Člankom 51. od Vijeća se zahtijeva da doneše mjere u području socijalne sigurnosti koje su nužne za omogućavanje slobode kretanja radnika tako da osigura zbrajanje ukupnog staža koji se uzima u obzir na temelju zakona različitih zemalja radi stjecanja i zadržavanja prava na naknadu i obračun visine naknade.
- 26 U tom pogledu valja podsjetiti da prema sudskej praksi Suda (vidjeti osobito presude od 24. listopada 1975., Petroni, 24/75, Zb., str. 1149., t. 13., od 25. veljače 1986., De Jong, 254/84, Zb., str. 671., t. 15., i od 14. prosinca 1989., Dammer, C-168/88, Zb., str. 4553., t. 21.) cilj članaka od 48. do 51. Ugovora ne bi bio ostvaren ako bi radnici, kao posljedicu ostvarivanja svojeg prava na slobodno kretanje, izgubili povlastice u području socijalne sigurnosti koje su im u svakom slučaju zajamčene zakonodavstvom pojedinačne države članice. Sud je u svojoj presudi od 9. srpnja 1980., Gravina, t. 7. (807/79, Zb., str. 2205.), u skladu s tim zaključio da primjena propisa Zajednice ne može dovesti do smanjenja davanja koja se dodjeljuju na temelju zakonodavstva pojedinačne države članice.

- 27 Tu sudsku praksu valja tumačiti u smislu da su „davanja koja se dodjeljuju na temelju zakonodavstva pojedinačne države članice” ne samo davanja predviđena nacionalnim pravom, kako su ga oblikovali nacionalni zakonodavci, već i davanja koja proizlaze iz odredaba važećih međunarodnih konvencija o socijalnoj sigurnosti između dviju ili više država članica koje su dio njihova nacionalnog prava i kojima se dotični radnik stavlja u povoljniji položaj od onoga koji proizlazi iz propisa Zajednice.
- 28 Dručnjim tumačenjem prethodno navedene sudske prakse, ne uzimajući u obzir odredbe konvencija među državama članicama koje sadržavaju veće povlastice za radnike od onih dodijeljenih propisima Zajednice, znatno bi se ograničio opseg ciljeva članka 51. u mjeri u kojoj bi se radnik koji ostvaruje pravo na slobodno kretanje našao u nepovoljnijem položaju nego što bi to bio slučaj da nije ostvario to pravo.
- 29 Iz prethodno navedenoga proizlazi da na prethodno pitanje valja odgovoriti da članak 48. stavak 2. i članak 51. Ugovora o EEZ-u treba tumačiti u smislu da im se protivi da dotični radnici izgube povlastice socijalne sigurnosti jer su se nakon stupanja na snagu Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 prestale primjenjivati konvencije koje su na snazi između dviju ili više država članica i koje su dio njihova nacionalnog prava.

Troškovi

- 30 Troškovi Vijeća i Komisije Europskih zajednica, koji su podnijeli očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD (šesto vijeće),

odlučujući o pitanju koje mu je rješenjem od 9. veljače 1989. uputio Sozialgericht Stuttgart (Socijalni sud u Stuttgартu, Njemačka), odlučuje:

Članak 48. stavak 2. i članak 51. Ugovora o EEZ-u treba tumačiti u smislu da im se protivi da dotični radnici izgube povlastice socijalne sigurnosti jer su se nakon stupanja na snagu Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice prestale primjenjivati konvencije koje su na snazi između dviju ili više država članica i koje su dio njihova nacionalnog prava.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 7. veljače 1991.

[Potpisi]

* Jezik postupka: njemački

RADNI PRIJEVOD